

- FEOLI CHIAPPELLA, L. & L. POLDINI 1993: Prati e pascoli del Friuli (NE Italia) su substrati basici. *Studia Geobotanica (Trieste)* 13: 3-140.
- LONA, C. 1952: La flora delle Alpi Giulie nell'Orto botanico alpino "Juliana" di Alberto Bois de Chesne. *Atti Mus. Civ. Stor. Nat. Trieste* 18: 125-264, Trieste.
- MAYER, E. 1953: Prispevki k flori slovenskega ozemlja IV. *Biološki vestnik (Ljubljana)* 2: 66-72.
- PAULIN, A. 1904: Beiträge zur Kenntnis der Vegetationsverhältnisse Krains. III. Samozaložba, Ljubljana.
- POLDINI, L. 1991: Atlante corologico delle piante vascolari nel Friuli-Venezia Giulia. *Inventario floristico regionale. Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia & Università di Trieste, Udine*, 898 s.
- PRAPROTNIK, N. 1995: Prispevek k poznavanju flore osrednjih in zahodnih Karavank 2. *Hladnikia (Ljubljana)* 4: 5-9.
- TRPIN, D., B. VREŠ 1995: Register flore Slovenije. Praprotnice in cvetnice. Zbirka ZRC 7, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Ljubljana, 143 s.
- WRABER, T. 1960: Prispevki k poznavanju slovenske flore. *Biološki vestnik (Ljubljana)* 7: 29-37.

Igor DAKSKOBLER

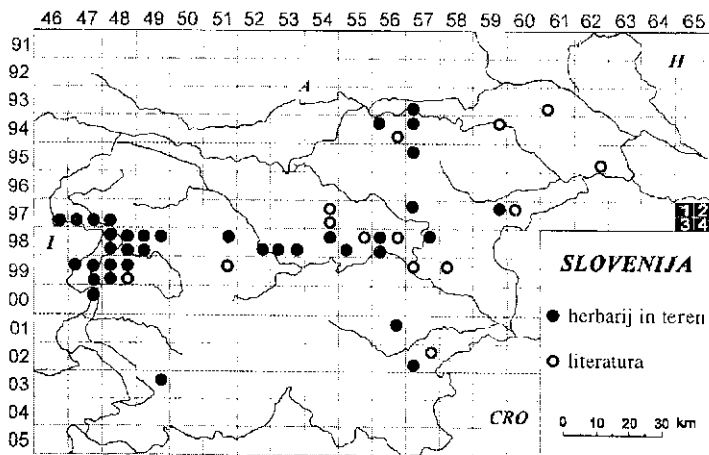
34. *Scrophularia vernalis* L.

Nova nahajališča v Posočju
New localities in the Soča Valley

- 9746/4 (UTM UM82): Slovenija, Breginjski kot, Mija, 970 m nm. v., apnenec z roženci, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 16. 5. 1986, avtorjev popis.
- 9747/3 (UTM UM82): Slovenija, Matajur, pobočja nad dolino Nadižce, 610 m nm. v., dolomit, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 22. 5. 1991, avtorjev popis.
- 9748/3 (UTM VM02): Slovenija, Julijska Alpe, dolina Tolminke, ob cesti v Čadrg, okoli 620 m nm. v., pobočni grušč, okoliška gozdna združba *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 7. 3. 1997, avtorjev popis.
- 9848/1 (UTM UM91): Slovenija, Zgornje Posočje, severna pobočja Hlevnika nad dolino Soče, 450 m nm. v., apnenec, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 22. 6. 1995, avtorjev popis.
- 9848/1 (UTM UM91): Slovenija, Zgornje Posočje, dolina Kamnice pri Volčah, desni (osojni) breg, okoli 450 m nm. v., pobočni grušč (hudourniški vršaj), apnenec, lapor, roženec, *Hacquetio-Fraxinetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 14. 4. 1997, avtorjev popis in fotografski posnetek.
- 9848/2 (UTM VM01): Slovenija, Baška dolina, Strmol, severozahodna pobočja Šentviške planote nad dolino Bače, okoli 400 m nm. v., apnenec s primesjo laporja, pobočni grušč, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 26. 7. 1991, avtorjev popis.
- 9848/2 (UTM VM01): Slovenija, Zgornje Posočje, severozahodna pobočja Senice nad dolino Soče, 440 m nm. v., apnenec s primesjo roženca in laporja, *Hacquetio-Fraxinetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 22. 5. 1995, avtorjev popis in fotografski posnetek.
- 9848/3 (UTM UM91): Slovenija, Srednje Posočje, Vogršček, 240 m nm. v., apnenec, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 14. 6. 1991, avtorjev popis.
- 9848/3 (UTM UM90): Slovenija, Srednje Posočje, pri opuščnem zaselku Vrtače nad Spodnjim Logom, okoli 400 m nm. v., apnenec, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 9. 4. 1991, avtorjev popis in fotografski posnetek.

- 9849/1 (UTM VM11): Slovenija, Baška dolina, Spodnje Bukovo, 520 m nm. v., ploščasti apnenec, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER 2. 6. 1987, avtorjev popis.
- 9849/1 (UTM VM11): Slovenija, Baška dolina, pod Znojilskim vrhom nad stransko dolino Koritnice, okoli 1000 m nm. v., apnenec s primesjo laporja, *Lamio orvalae-Fagetum*, prehod v *Ranunculo platanifolii-Fagetum*. Leg. & det. I. DAKSKOBLER, 10. 7. 1989, ZRC.
- 9849/2 (UTM VM11): Slovenija, Baška dolina, ob gozdni cesti Podbrdo-Nekelj-Štefančk (vas Porezen), okoli 650 m nm. v., pod veliko apnenčasto skalo, navaljeno na plasti skrilavih glinovcev, okoliška gozdna združba *Luzulo-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, aprila 1990, avtorjev popis. V naslednjih letih je na tem nahajališču nisem več opazil.
- 9849/2 (UTM VM11): Slovenija, Baška dolina, nad Znojilami, okoli 810 m nm. v., ploščasti apnenec s primesjo laporja, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 7. 5. 1988, avtorjev popis.
- 9849/2 (UTM VM11): Slovenija, Baška dolina, nad Medvedovo grapo (Pempohom) - zahodno vznožje Porezna, okoli 700 m nm. v., apnenec s primesjo laporja, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 1. 5. 1990, avtorjev popis.
- 9849/3 (UTM VM11): Slovenija, Šentviška planota, Bukovski vrh, pobočja v povirju Poliške (Pušnikove) grape, 780 m nm. v., dolomit, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 23. 4. 1987, avtorjev popis.
- 9849/3 (UTM VM11): Slovenija, Baška dolina, Široka draga (pobočja na severnem robu Šentviške planote), okoli 450 do 610 m nm. v., ploščasti apnenec, pobočni grušč, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 6. 7. 1989, avtorjevi popisi.
- 9855/3 (UTM VM90): Slovenija, Posavsko hribovje, Vovše pod Zasavsko goro, okoli 650 m nm. v., pri vrtu domačije ob cesti proti Vačam. Det. I. DAKSKOBLER, 23. 4. 1995, avtorjev popis.
- 9947/1 (UTM UM80): Slovenija, dolina Idrije, pobočja med Kobivkom in Miščkom, okoli 320 m nm. v., apnenec, *Hacquetio-Fraxinetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 16. 4. 1996, avtorjev popis in fotografski posnetek. V bližini je nahajališče v Zelenem potoku (DAKSKOBLER 1995).
- 9947/2 (UTM UM90): Slovenija, Kanalski Kolovrat, Sv. Jakob pri Ligu, okoli 690 m nm. v., apnenec in fliš, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, 4. 5. 1990, avtorjev popis.
- 9947/2 (UTM UM90): Slovenija, Banjšice, na vrhu Jelenka (787 m) in na severozahodnem pobočju tega hriba, okoli 740 m nm. v., apnenec, *Lamio orvalae-Fagetum*. Leg & det. I. DAKSKOBLER, 6. 6. 1992, ZRC 3185.
- 9947/4 (UTM UL99): Slovenija, Srednje Posočje, severovzhodno pobočje Svete gore (proti Preškemu vrhu), okoli 450 m nm. v., apnenec, grušč ob ostankih vojaških objektov iz prve svetovne vojne, pionirski gozd lipe, ive, belega gabra, češnje in črnega gabra (prevladujoča okoliška združba *Seslerio autumnalis-Ostryetum*). Det. I. DAKSKOBLER, 28. 2. 1997, avtorjev popis.
- 9948/2 (UTM VM00): Slovenija, Banjšice, Kalski gozd, okoli 800 do 900 m nm. v., apnenec, *Lamio orvalae-Fagetum stellarietosum montanae*. Det. I. DAKSKOBLER, maj 1985, avtorjevi popisi (nahajališče v odd. 15, Ilovca - leg. et. det. I. DAKSKOBLER, 5. 6. 1997, ZRC).
- 9948/3 (UTM VM00): Slovenija, Banjšice, Volnik, okoli 900 m nm. v., apnenec, *Lamio orvalae-Fagetum*. Det. I. DAKSKOBLER, maj 1989, avtorjev popis.
- 0047/2 (UTM UL99): Slovenija, Srednje Posočje, levi breg Soče pri Solkanu, okoli 100 m nm. v., konglomerat, drugotni gozdlički na rastišču združbe *Ornithogalo-Carpinetum ostryetosum carpinifoliae*. Det. A. SELIŠKAR & I. DAKSKOBLER, 27. 6. 1995, popis avtorjev.

9856/3 (UTM WM00): Slovenija, Posavje, severna gozdnata pobočja ob poti z žel. postaje Hrastnik proti Kumu, pod Župo, okoli 500 m nm. v. Leg. N. JOGAN, 5. 1988, zasebni herbarij.

Sl. 1: Razširjenost vrste *Scrophularia vernalis* L. v Sloveniji
Fig. 1: Distribution of *Scrophularia vernalis* L. in Slovenia

Podatke o razširjenosti vrste *Scrophularia vernalis* v Posočju je prispeval predvsem ZIRNICH. COHRS (1954: 124) tako navaja nahajališče med Kanalskim Vrhom in Batani na Banjšicah (9948/1), MEZZENA (1986: 434) pa v opisu Zimichovega herbarija poleg tega nahajališča še Sv. Lucijo (Most na Soči) - 9848/2, Kamno (9747/4) ter nahajališče ob poti iz Mosta na Soči (Sv. Lucije) proti Čepovanu (9848/4). KRAŠAN (1863: 394, 1870: 315) jo je našel na severozahodnem robu Trnovskega gozda, pri Puštalah nad Čepovansko dolino (9948/4). V istem kvadrantu (9948/4), na Prezrenu pri Lokvah v Trnovskem gozdu, jo je popisal M. PISKERNIK (1954) v asociaciji *Acereto-Ulmetum*. V sosednji Furlaniji-Juljski krajini je vrsta *Scrophularia vernalis* razmeroma redka, raste pa npr. v osnovnem polju, v katerem je tudi Breginjski kot (9746) - POLDINI (1991: 685). Nova nahajališča kažejo, da je spomladanska črnobina v zahodni Sloveniji najbolj razširjena na Banjški planoti in njenem obrobju, drugod, npr. v Baški dolini, v dolini Soče med Mostom na Soči in Kobaridom in v Breginjskem kotu uspeva raztreseno, zelo redka je v dolini Idrije.

Pri izdelavi arealne karte za celo Slovenijo smo upoštevali podatke ljubljanskega univerzitetnega herbarija (LJU). V njem so herbarijske pole naslednjih avtorjev: F. DOLŠAK, A. GSPAN, R. JUSTIN, T. KNEZ, E. MAYER, A. PAULIN, A. PODOBNIK, B. VREŠ, M. WRABER, T. WRABER in M. ZALOKAR. Dopolnili smo jih z nekaterimi literaturnimi navedbami. Največ smo jih našli v Flori Štajerske (HAYEK 1911-1914: 132-133). Posamezna nahajališča omenjajo naslednji avtorji: S. GRAF (1837), V. PLEMEL (1862: 157), POSPICHAL (1897-99: 617), BECK (1908: 125), ŠUŠTAR (1959: 43, 54), DROVENIK (1975: 62) in VREŠ (1987: 143). Slednji nam je ljubeznivo posredoval le v elaboratu objavljeno nahajališče - Planina na Pohorju (Sv. Anton) - 9457/1 (VREŠ 1996). V tem prispevku objavljamo tudi novo nahajališče N. JOGANA pod Kumom (9856/3). Med preglednimi deli E. MAYER (1952: 202) piše, da je vrsta *Scrophularia vernalis* raztreseno

razširjena po vsem slovenskem ozemlju, manjka le v Istri. T. WRABER (1984: 423) je v drugi izdaji Male flore Slovenije (MARTINČIČ & SUŠNIK 1984) njeno razširjenost označil takole: vlažni gozdovi, med grmovjem, okoli pastirskih staj, od nižine do subalpinskega pasu po vsej Sloveniji (DN ?). Iz priložene arealne karte, ki je gotovo nepopolna, sklepamo, da je spomladanska črnbina v Sloveniji razširjena predvsem v predalpskem in predinarskem fitogeografskem območju (po M. WRABERJU 1969). Razmeroma redka je v alpskem območju (posoško predgorje Julijskih Alp, Pohorje) in še bolj v dinarskem območju (Trnovski gozd). V submediteranskem območju je bolj pogosta le v njegovem posoškem delu, v subpanonskem območju pa nam niso znani podatki za Prekmurje. Naravni areal te vrste sicer obsega zahodno, srednjo in južno Evropo (na Pirenejih in na Balkanskem polotoku raste le v severozahodnih območjih), južno Rusijo in Iran. Ker so jo včasih gojili kot medonosno rastlino, se je razširila še v druge dele Evrope in jo najdemo tudi na severu, vse do srednje Skandinavije in Finske (HARTL 1975: 26).

Vrsta *Scrophularia vernalis* navadno raste na svežih, humoznih, ilovnatih tleh, v mezofilnih gozdovih in na gozdnih robovih, pogosto tudi na (pol)ruderalnih rastiščih. V Srednji Evropi jo uvrščajo med značilnice zveze *Galio-Alliarion* (OBERDORFER 1983: 832, MUCINA 1993: 207-208). V gozdnih združbah Slovenije jo je, kot že omenjeno, M. PISKERNIK (1954) našel v asociaciji *Acereto-Ulmetum*. KOŠIR (1979) jo je izbral za značilno vrsto asociacije *Isopyro-Fagetum*. Ne prav pogosto (s stalnostjo I-II) se pojavlja v obeh variantah te združbe (*Isopyro-Fagetum* var. *Arum maculatum* in *Isopyro-Fagetum* var. *Adenostyles alliariae*) in sicer na Gorjancih, Čemšeniški planini, Kumu in Menini planini. MARINČEK (1981: 80) jo našteva med slučajnimi vrstami subasociacije *Lamio orvalae-Fagetum* var. geogr. *Dentaria pentaphyllos typicum*. Našel jo je pod Lubnikom. V Kalskem gozdu na Banjšicah smo jo uvrstili med različovalnice subasociacije *Lamio orvalae-Fagetum* var. geogr. *Dentaria pentaphyllos* subvar. geogr. *Anemone trifolia stellarietosum montanae* (stalnost II - 39 %) - DAKSKOBLER (1988, mscr.). Ta subasociacija uspeva na površinskih vboklinah, največkrat na obodu vrtač, na humoznih rendzinah ali rjavih pokarbonatnih tleh. Tudi drugod v Posočju smo spomladansko črnbino doslej največkrat našli v združbi bukve in velecvetne mrtve koprive (*Lamio orvalae-Fagetum*) ter v združbi velikega jesena in gorskega javorja (*Hacquetio-Fraxinetum*). Po naštetem sodimo, da lahko vrsto *Scrophularia vernalis* v gozdnih združbah Slovenije štejejo med kazalke (indikatorje) t. i. aceretalnih rastišč, to je svežih, humoznih, z dušikom bogatih tal. Na takih tleh uspevajo bukova z večjim deležem gorskega javorja, ali združbe gorskega javorja, velikega jesena in gorskega bresta.

Literatura

- BECK, G. 1908: Vegetationsstudien in den Ostalpen. II. Die illyrische und mitteleuropäisch-alpine Flora im oberen Sava-Tale Krains. Sitzungber. d. Akad. d. Wiss. Wien., Mathem-naturw. Kl., Bd. 117: 453-511 (1-158), Wien.
- COHRS, A. 1954: Beiträge zur Flora des nordadriatischen Küstenlandes. Feddes Repert. (Berlin) 56 (2): 97-143.
- DAKSKOBLER, I. 1988: Asociacija *Lamio orvalae-Fagetum* v Kalskem gozdu na Banjšicah. Rokopis, Biološki inštitut ZRC SAZU, Ljubljana.
- DAKSKOBLER, I. 1995: Hladnikov volčič (*Scopolia carniolica* f. *hladnikiana*) tudi v Zelenem potoku. *Proteus* (Ljubljana) 58 (3): 102-103.
- DROVENIK, B. 1975: Nekaj o flori Menine planine. *Varstvo narave* (Ljubljana) 8: 57-66.
- GRAF, S. 1837: Der Grosskahlenberg bei Leibach. *Flora* (Regensburg) 20 (2): 557-663.

- HARTL, D. 1975: *Scrophulariaceae*. V: HEGI, G.: Illustrierte Flora von Mitteleuropa. VI/1, s. 1-470, 2. Aufl., Paul Parey, Berlin-Hamburg.
- HAYEK, A. 1911- 1914: Flora von Steiermark 2 (1), Berlin.
- KOŠIR, Ž. 1979: Ekološke, fitocenološke in gozdnogospodarske lastnosti Gorjancev v Sloveniji. Zbornik gozdarstva in lesarstva 17 (1): 1-242, Ljubljana.
- KRAŠAN, F. 1863: Beiträge zur Flora der Umgebung von Görz. Österr. Bot. Zeitschr. Bd. 13 (11): 345-362, 13 (12): 385-396.
- KRAŠAN, F. 1870: Studien über die periodischen Lebenserscheinungen der Pflanzen im Anschlusse an die Flora von Görz. Abh. d. zool.-bot. Ges. Wien, Bd. 20: 265-366.
- MARINČEK, L. 1981: Predalpski gozd bukve in velike mrtve koprive v Sloveniji. Razprave 4. raz. SAZU, 23 (2): 59-96, Ljubljana.
- MAYER, E. 1952: Seznam praprotnic in cvetnic slovenskega ozemlja. Dela 4. razr. SAZU 5 (Inštitut za biologijo 3), Ljubljana, 427 s.
- MEZZENA, R. 1986: L'erbario di Carlo Zirnich (Ziri). Atti Mus. civ. Stor. nat. Trieste 38 (1): 1-519, Trieste.
- MUCINA, L. 1993: *Galio-Urticetea*. V: MUCINA, L., G. GRABHERR, T. ELLMAUER (ur.): Die Pflanzengesellschaften Österreichs. Teil I: Anthropogene Vegetation, s. 203-251, Gustav Fischer Verlag, Jena - Stuttgart - New York.
- OBERDORFER, E. 1983: Pflanzensoziologische Exkursionsflora. 5. Aufl. Eugen Ulmer, Stuttgart, 1051 s.
- PISKERNIK, M. 1954: Združba gorskega javora in bresta (*Acereto-Ulmetum*) v Snežniku, Javorniku in Trnovskem gozdu. Diplomaska naloga, Oddelek za biologijo, Biotehniška fakulteta v Ljubljani, 20 s. + 2 fitocenološki tabeli.
- PUEMEL, V. 1862: Beiträge zur Flora Krains. Drittes Jahreshft d. Ver. Krain. Landesmus., s. 120-164, Ljubljana.
- POLDINI, L. 1991: Atlante corologico delle piante vascolari nel Friuli-Venezia Giulia. Inventario floristico regionale. Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia & Università di Trieste, Udine, 898 s.
- POSPICAL, E. 1897-1899: Flora des österreichischen Küstenlandes. I-II, Franz Deuticke, Leipzig-Wien.
- ŠUŠTAR, F. 1959: Floristični pregled in fitogeografska oznaka Rašice. Diplomaska naloga. Oddelek za biologijo, Biotehniška fakulteta v Ljubljani, 58 s.
- VREŠ, B. 1987: Floristični pregled Košenjaka z okolico (severna Slovenija). Biološki vestnik (Ljubljana) 35(2): 135-150.
- VREŠ, B. 1996: Flora Pohorja (elaborat: predhodno poročilo). Biološki inštitut ZRC SAZU, 33 s.
- WRABER, M. 1969: Pflanzengeographische Stellung und Gliederung Sloweniens. Vegetatio 17: 176-199.
- WRABER, T. 1984: *Scrophulariaceae*. V: MARTINČIČ, A. & F. SUŠNIK: Mala flora Slovenije, s. 419-447. Državna založba Slovenije, Ljubljana.